

Liefde Overwint

EEN VERHAAL

door J. VAN BERGEN.

'S GRAVENHAGE, A. BERENDS.

LIEFDE OVERWINT.

Een Verhaal uit het Jaar 1678

DOOR

J. VAN BERGEN.

'S GRAVENHAGE. — A. BERENDS.

Het was in het laatst van de maand Augustus van het jaar 1678. De dag begon reeds te dalen en de vogels in het woud zongen hun avondlied, ter eere van hun Schep- per. Van uit het dichtst gedeelte van het bosch trokken de houthakkers huiswaarts, terwijl ook de kolenbranders hun arbeid voor dien dag staakten en hun hutten gingen op- zoeken.

Langs een der boschwegen naderde een molenaarsknecht, die drie zwaar beladen ezels voor zich uitdreef, zijn doel: een schilderachtig gelegen molen, dicht bij het dorp Beijer- bronn in het Schwarzwald.

De molenaar had zooveen het laatste werk in den molen gedaan, en stond nu aan den ingang van den molen, ter- wijl hij zijn blikken richtte naar de zijde, vanwaar juist een blond, negenjarig meisje, zijn eenig dochttertje, terugkeerde met een paar flink uitziende koeien, waarover zij dien dag op de weide, aan den voet van den berg gelegen, toezicht gehouden had.

In dien tijd was de molenaarsjongen de trap opgeklom- men, die naar de keuken voerde en trachtte aan den reuk te weten te komen, wat hij dien avond te eten zou krijgen. Spoedig kwam hij langs de leuning weer naar beneden glijden, toen de reuk van een krachtige soep, waarvan hij zeer veel hield, hem overtuigd had, dat hij straks gelegen- heid zou hebben om zich eens flink te goed te doen.

Zooals we reeds zeiden, was de molen lief gelegen. Geen vreemdeling, die deze streek bezocht, kon het nalaten, wanneer hij den molen voorbijgekomen was, om zich nog eens om te keeren en het oog te laten rusten op den molen met zijn kleppend rad, op de in de zonneschijn glinsterde ruitjes, en op het stroodak, waarachter zich de dicht met den-
 nenboomen begroeide berghelling verhief, terwijl hij den kleinen tuin met zijn fraai gevlochten bijenkorven, en de heerlijke melk, door de molenaarsvrouw hem ter verfrissing aangeboden, en waarvoor nooit eenige betaling gevraagd of aangenomen werd, niet zoo spoedig vergat.

Naar het uiterlijk te oordeelen, kon het bijna niet anders, of geluk en vrede moesten op dit liefelijk plekje wonen, en de vriendelijke gezichten van den molenaar, van zijn echtgenoot en van hun eenig dochttertje spraken dit vermoeden volstrekt niet tegen.

Zoo spoedig de knecht met zijn ezels den molen bereikt had, begon hij met de beesten van hun last te ontdoen, terwijl de molenaar met den jongen de gevulde zakken in den molen bracht. In dien tusschentijd had het meisje de koeien laten drinken en daarna de stal ingedreven.

Daar sloeg de klok zes uur, en nauwelijks was de laatste slag geslagen, of de molenaarsvrouw riep allen tot den maaltijd.

Niemand liet zich te vergeefs wachten, want allen verlangden naar den avondmaaltijd, daar dan ook het dagwerk als geëindigd beschouwd werd.

En dat mocht ook wel, want 's morgens om vier uur waren allen gewoonlijk al weder aan het werk en druk in de weer.

Achtereenvolgens kwamen de molenaar, zijn knecht en de jongen binnen, en allen zetten zich aan tafel. Op eenvoudige wijze ging de molenaar voor in gebed, en smeekte om een zegen over de spijzen.

Aan tafel werd als gewoonlijk weinig gesproken; maar het viel toch op, dat de knecht nog bijna geen woord gezegd had. Toch scheen hij iets op het hart te hebben, want meer dan eenmaal reeds had hij zijn lepel neergelegd, en een oogenblik zitten denken, ja zelfs zijn mond opengedaan om wat te zeggen, maar telkens had hij den lepel weder ter hand genomen en zich weer over zijn bord gebogen, alsof hij niet wist, hoe te beginnen.

Eindelijk, toen de maaltijd afgeloopen was, en de mole naar een hoofdstuk uit den Bijbel gelezen en gedankt had, zeide deze tot zijn knecht: „Wel, Johan, ik geloof, dat ge iets op het hart hebt, maar er niet goed mede voor den dag durft te komen. Ge behoeft hier toch niet verlegen te wezen. Kom, begin maar!”

„Ik heb nieuws genoeg, meester,” antwoordde Johan, „maar het is niet van het beste, en het drukt mij zwaarder op het hart dan de grootste last. Ik zal maar niet te veel in bijzonderheden treden, om de vrouw en de kleine meid niet bang te maken, en het kan best wezen, dat er ook veel overdreven wordt. Maar de hoofdzaak is, dat de keizerlijken weer door het land trekken, en overal vreeselijk huishouden. Ook tot deze streken hebben ze reeds hun strooptochten uitgestrekt, en plunderen, moorden en brandschatten zijn aan de orde van den dag. Waar zij zich vertoonen, blijft geen stuk vee en geen korrel graan over, en wat zij niet kunnen meenemen, wordt vernield en onbruikbaar gemaakt. Nu hebben de Beijerbonners, die bevreesd zijn ook spoedig een bezoek te zullen krijgen, het dorp verschanst. Alle toegangen tot het dorp zijn versperd. Ook hebben de boeren uit den omtrek al hun vee naar het dorp gedreven en wat er van hun oogst binnengehaald was, daar in veiligheid gebracht. Overal zijn wachten uitgezet, en — voegde hij er ter geruststelling bij — de keizerlijken zullen met een groote macht moeten opkomen, willen ze niet met

scha en schande en met bebloede koppen moeten aftrekken.”

Ondanks deze verzekering had de mededeeling een verpletterenden indruk op de aanwezigen gemaakt. Niet alleen de vrouwelijke leden van het gezin, maar ook de anderen schenen door den schrik verlamd te zijn. Vooral was dit aan den molenaarsjongen te zien, die in het vooruitzicht van honger te moeten lijden, zoo niet erger, als verwezen zat te kijken.

Nu, er was reden genoeg om zich beangst te maken. Sedert het jaar 1673, toen Lodewijk zonder wettige reden een deel van zijn leger in Duitschland gezonden had, zooals hij vroeger wederrechtelijk in de Spaansche Nederlanden gevallen was en verschillende plaatsen door zijn troepen had doen bezetten, was Wurtemberg herhaaldelijk aan vijandelijke invallen blootgesteld. Niet alleen van de Franschen, die als barbaren huishielden, maar ook van de inkwartieringen en strooptochten der keizerlijken had men veel te lijden. Deze deden nauwelijks voor den vijand onder in het rooven en brandschatten, en het verhaal van den knecht was dan ook in geen enkel opzicht overdreven.

De molenaar was de eerste, die weer een weinig van den schrik bekomen was. Hoewel de uitdrukking van zijn gelaat en zijn bevende stem genoegzaam te kennen gaven, dat hij bevreesd was, zeide hij eindelijk:

„Nu, dat is kwaad genoeg; ge mocht waarlijk wel van slecht nieuws spreken. Maar ik troost er mij mede, dat wij hier vrij afgelegen wonen. In de bosschen waagt een troep soldaten, die alleen op plunderen en brandschatten uit is, zich niet zoo spoedig.”

„Ach, meester, wat zal zal ik zeggen,” antwoordde de knecht, „ik heb de vrouw niet willen verschrikken, en daarom veel verzwegen; maar, geloof mij, de afgelegen plaatsen zijn er gewoonlijk het slimst aan toe. Waar iets te halen valt, daar sporen die ellendige roovers het even spoedig

op als een roofvogel een duivennest. En dan is het nog van het ruwste volk, dat deze streken uitkomt, en dat zich niet vergenoegt met alleen te plunderen en te brandschatten. Er zijn voorbeelden van, dat die goddelooze stroopers menschen levend vastgespijkerd en gemarteld hebben, als zij niet genoeg geld naar hun zin vonden, en dat zij kinderen alleen uit ruwe baldadigheid en moordzucht met hun lansen doorboorden." De molenaar sidderde, toen hij dit hoorde, en zijn dochttertje leunde doodsbleek tegen hem aan, terwijl de jongen, die klein van persoon was, bij zichzelf overlegde, of hij door die woestaards ook voor een kind aangezien en als zoodanig behandeld zou worden.

De molenaarsvrouw had alles zwijgend aangehoord, en hoewel de schrik haar nog in de beenen zat, stond zij nu langzaam op en kreeg van een plank naast den schoorsteen een grooten Bijbel, en gaf dien aan haar man om naar gewoonte uit dezen familiebijbel nog een hoofdstuk te lezen.

Het lezen van een gedeelte van Gods Woord had voor een oogenblik de gedachten op iets anders gericht, en een weinig kalmer gingen allen, na den Heere gedankt te hebben voor de spijs en om bewaring gesmeekt te hebben voor den nacht, hun legersteden opzoeken.

De molenaar was de laatste. Vóór hij naar zijn slaapvertrek ging, nam hij een lantaarn, liep daarmede door zijn woning, en klom zelfs tot boven in den molen. Hij doorzocht alle hoeken en gaatjes, en ging daarna naar de welgevulde schuur, waarin ook zijn vee geplaatst was.

Toen hij bij de dieren kwam, kon hij niet nalaten ze te streelen. Zijn koeien gaven ook zooveel melk, de eene was zelfs van jongs af door hem opgekweekt en voor de andere had hij op de jaarmarkt veel geld besteed; want het was zijn trots de mooiste en beste koeien uit den omtrek te hebben. En zoo was het met alles. De gedachte alléén van iets uit huis of stal, waar hij aan alles zoo gehecht was,

te moeten missen, was hem ten eenemale ondragelijk.

De woorden, die hij daar straks nog aan de zijnen uit het 6de hoofdstuk van het Evangelie van Mattheüs had voorgelezen: „Vergadert u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft, en waar de dieven doorgraven en stelen”, schenen weinig indruk bij hem achtergelaten te hebben en hadden hem er niet toe gebracht om minder zijn hart te zetten op zijn aardsche bezittingen.

Hij hield er zich van overtuigd, dat de knecht in zijn verhaal veel overdreven had, toen hij van de wreedheid der soldaten sprak; bovendien kon hij met vrouw en kind zich in het dichte bosch verschuilen, waar geen soldaat het zou wagen een voet te zetten. Ook het vee zou hij naar het bosch kunnen drijven. Maar de molen! Ja, die lag hem na aan het hart. Was deze ook niet de bron van zijn bestaan? Had hij hem niet reeds van zijn vader geërfd? Was het niet de plek, waarop hij het eerste levenslicht had aanschouwd? En wanneer de molen verbrand werd met al zijn inhoud, dan zou hij misschien met vrouw en kind nog moeten gaan bedelen.

Zoo waren ongeveer zijn gedachten geweest, toen hij eindelijk het slaapvertrek binnentrad.

„Ik heb alle hoop op de Bjerbonners,” zeide hij tegen zijn vrouw; „als zij den vijand uit het dorp weten te houden, dan zullen wij ook geen overlast lijden. En met een beetje moeite kunnen zij, nu de toegangen versperd zijn, het dorp wel verdedigen, want als die stroopende benden bemerken, dat het meenens is, dan trekken zij spoedig een andere koers uit.”

„Zoo de Heere de stad niet bewaart, tevergeefs waakt de wachter,” zeide zijn vrouw. „Wanneer de Heere met ons overigens in het gericht wil treden over onze zonden, dan heeft Hij daartoe geen soldaten noodig. Zie slechts, onze Anna is heden avond volstrekt niet wel. Hoor eens, hoe

zwaar zij adem haalt en hoe zij in haar slaap steunt. Ik weet niet, wat het kind scheelt."

„Dat komt door het verhaal van Johan; daardoor heeft zij nu benauwde droomen," zeide de molenaar, hoewel hij inwendig ongeruster was, dan hij wilde doen blijken. Hij wist wel, wat zijn vrouw bedoelde, als zij over het oordeel Gods sprak, en daarvan wilde hij liever niet meer hooren.

De molenaar was een nauwgezet, eerlijk man, die door ieder in den omtrek geacht werd. Hij was niet alleen goed voor vrouw en kind, en ook voor zijn dienstbaren, maar zocht ook eerlijk en oprecht te zijn in al zijn handel en wandel en was dienstvaardig jegens een ieder.

Ook was hij een man, die het ernstig meende, en dagelijks het Woord Gods ter hand nam en onderzocht.

Maar iets ontbrak hem, dat hem ook belette zich met een volkomen hart aan den Heere over te geven. Hij had namelijk een vijand, en die vijand was zijn broeder, zijn eenige broeder.

Die vijandschap dagteekende al van af den dood huns vaders, toen zijn broeder meende bij de deeling der erfenis benadeeld te zijn. Sedert dien tijd had deze den molen niet meer betreden, en had hij zich in het naburige Beijerbronn metterwoon gevestigd, waar hij met de dochter van een kolenbrander in het huwelijk was getreden.

Hij kon echter de begeerte naar den molen, die zijn broeder was toebedeeld, niet overwinnen, en het kolenbranden in het eenzame bosch, waarmede ook weinig te verdienen was, kwam minder met zijn levendig karakter overeen dan het afwisselend verkeer in den molen.

De gevolgen bleven niet uit. Hij verwaarloosde zijn werk, nam allerlei zaken ter hand, maar ging hoe langer hoe meer achteruit, terwijl zijn huisgezin steeds grooter werd. Zijn achteruitgang en het vooruitkomen van zijn broeder deden zijn verbittering nog toenemen, die zich bij elke gelegenheid en op allerlei wijze openbaarde.

Wat den molenaar betreft, de onrechtvaardige beschuldigingen en de haat, waarmede zijn broeder hem achtervolgde, hadden ook in zijn anders vredelievend gemoed bitterheid gewerkt. Evenwel sprak hij niets kwaads van hem, en liet het oogluikend gaarne toe, dat zijn vrouw aan haar arme schoonzuster menig zakje meel en menige kruik melk toezond. Dit moest echter altijd heimelijk geschieden, daar de kolenbrander liever zijn kinderen van honger had laten omkomen, dan dat hij ondersteuning van zijn broeder zou hebben aangenomen.

De molenaar zou zonder twijfel zijn broeder in diens benarde omstandigheden, zooveel in zijn vermogen was, gesteund hebben, indien deze zich slechts tot hem had willen wenden. Maar hem het eerst de hand der verzoening te reiken, hem zijn hulp aan te bieden, op gevaar van afgewezen te worden, dat kon hij niet van zich verkrijgen. Ook zou hij daardoor den schijn op zich laden van schuld te bekennen, terwijl hij alle recht aan zijn zijde had.

Zoo dikwijls zijn vrouw hem dan ook sprak van het zondige, om zoo in vijandschap met zijn broeder te leven, had hij altijd een antwoord in dezen zin gereed.

En tóch was hem deze vijandige verhouding een doorn in het hart. Wanneer hij anderen over zijn broeder hoorde spreken, dan schaamde en ergerde hij zich; kwamen diens armoedige omstandigheden hem in de gedachte, wanneer hij aan een welvoorzienen disch zat, dan smaakte hem het eten niet meer, en zat hij Zondags tegenover hem in de kerk, dan was al zijn stichting weg. Dit laatste kwam echter hoe langer hoe zeldzamer voor, want naarmate de nood in het gezin van den kolenbrander steeg, scheen deze minder behoefte te gevoelen om naar het huis des Heeren op te gaan.

Na een onrustigen nacht doorgebracht te hebben, was het den volgenden morgen het eerste werk van den molenaar,

zijn knecht naar het dorp te zenden, om te vernemen, hoe de zaken stonden. Vóór deze echter terug was, werd zijn hart door nieuwe zorg gekweld. Toen hij den jongen in den molen aan het werk gezet had, en weder bij zijn vrouw kwam, zat deze met de kleine Anna op haar schoot. Haar van koorts gloeiende wangen, haar glinsterende oogen en meer andere teekenen lieten zich niet langer als de gevolgen van onrustige droomen of van een voorbijgaanden schrik verklaren.

De zorg voor huis en hof en de beden zijner vrouw hielden er hem van terug om zelf naar het dorp te gaan om den dokter te halen, en daarom zond hij den jongen er heen, die, nog niet bekomen van den schrik van den vorigen avond, zich met angst op weg begaf en na verloop van een paar uur met een drankje terugkwam. Johan was onderwijl ook teruggekomen met het bericht, dat tot nog toe geen soldaat zich bij het dorp had laten zien, maar dat ieder oogenblik een overval kon verwacht worden.

Daar de gemeenschap met het dorp voor het vervoeren van koren en meel verbroken was, bleef al het werk liggen, en de ezels, wien dit wel beviel, deden zich te goed op de weide bij het huis, terwijl de klanten dagelijks met smart op hun zakken meel zaten te wachten, want de soldaten lieten zich niet zien, hoe scherp ook de Beijerbronnens uit-zagen. Toch gingen zij voort met hun wachten uit te zetten en de versperringen te bewaken. Intusschen nam de koorts bij de kleine steeds toe, niettegenstaande het drankje.

Eindelijk, op den morgen van den derden dag, toen alle middelen niets gebaat hadden, werd de jongen opnieuw uitgezonden met het dringend verzoek, of de dokter zelf wilde meekomen, terwijl de knecht op weg ging om te onderzoeken, of de gemeenschap met het dorp niet weer spoedig zou worden hersteld, opdat de zakken meel aan de klanten zouden kunnen afgeleverd worden.

Het eene uur echter na het andere vervloog, en nog had zich den jongen niet laten zien en was ook van den dokter geen spoor te ontdekken. Ook Johan was nog niet teruggekeerd.

Elk oogenblik stak de molenaar zijn hoofd buiten de deur, om naar den knecht en naar den jongen uit te zien.

De ziekte verergerde intusschen van oogenblik tot oogenblik. In de hitte der koorts herkende Anna dikwijls haar ouders niet meer. De molenaar verweet zich, dat hij niet zelf om den dokter gegaan was, maar de boodschap aan een onnadenkenden jongen had opgedragen. Aan een overval der soldaten, aan brand en plundering dacht hij nauwelijks meer. Wat gaf hem ook al zijn goed, wanneer hij zijn lieveling zou moeten verliezen?

Hoe heviger de koorts werd, des te grooter werd zijn angst en zijn vertwijfeling, en zelfs zijn vrouw, die meer onderworpen was aan de wil Gods, hoe smartelijk zij ook aangedaan was door het lijden van haar lieveling, gelukte het niet, hem tot meer kalmte en berusting te brengen. En dat was niet te verwonderen. Wanneer zijn oog op de lijdende trekken van zijn dochtertje rustte, gevoelde hij, dat de Heere God hem iets te zeggen had met de ziekte van zijn kind. Zijn aardschgezindheid, zijn eigengerechtigheid en onverzoenlijkheid kwamen hem dan voor oogen, en hij gevoelde, dat hij alle recht op den zegen des Heeren verbeurd had. Het was hem, als meende hij een stem te hooren, die tot hem zeide: „Kain! waar is uw broeder?” Kain nu was wel een doodslager, maar de Heere had ook in Zijn Woord gezegd: „Die zijn broeder haat, is een doodslager!”

Hij gevoelde, dat hij niet voor God bestaan kon met te zeggen: „Ben ik mijns broeders hoeder?” waarmede hij tot nog toe zijn geweten gestild en zijn vrouw meermalen geantwoord had.

Nog altijd staarde hij op het van koorts gloeiend ge-

zichtje van zijn lieveling. Zou hij met God twisten, indien de Heere hem strafte in hetgeen hem het liefste was?

„Vergeving, o Heere, vergeving! treed niet met mij in het gericht van wege mijn zonden!” riep hij als in wanhoop uit, terwijl hij zijn aangezicht met beide handen bedekte.

Nog zat hij in dezelfde houding, toen zijn vrouw, die voor een oogenblik de kamer verlaten had om eenige huiselijke bezigheden te verrichten, weder binnentrad, en tot hem zeide: „Kom eens aan het venster, man; het komt mij voor, dat ik de alarmklok van Beijerbronn hoor.”

De molenaar sprong op, en na een oogenblik hoorde hij duidelijk het alarmgeklep weerklinken.

„Dat beteekent bestorming,” riep hij ontroerd uit; „de aanval is begonnen, en de Beijerbonners vechten voor hun leven en hun bezittingen.”

Zijn vrouw vouwde de handen als tot een stil gebed. Hoe meer hij luisterde, des te meer greep hem het somber geluid der alarmklok aan. Het was, of hij in die tonen de stem hoorde van zijn broeder, die om hulp riep. Zou hij in nood verkeerren? Zouden de soldaten hun overmoed en wrevel aan zijn broeder en de zijnen botvieren? Hij kon het niet langer uithouden, en nam het kloek besluit, om naar het dorp toe te snellen, opdat het ook van hem niet zou gelden: „Daar is een stem des bloeds van uw broeder, die tot Mij roept van den aardbodem.”

„Wat is er? Wat gaat gij doen?” riep zijn vrouw verschrikt uit, toen zij in zijn oogen las, dat hij een vast besluit genomen had.

„Houd mij niet tegen, vrouw!” riep hij uit; „ik moet gaan, ik kan niet anders! Het is om te redden, zoo God wil, om te zien, of er nog wat door mij gedaan kan worden.”

Dit zeggende, wierp hij nog een kommervollen blik op

het bewusteloze meisje, stak zijn vrouw de hand tot afscheid toe, en kuste haar teeder. Het was een afscheid nemen wellicht voor altijd.

Toen spoedde hij zich heen, maar greep in het voorbijgaan nog een bijl van den wand; deze kon hem wellicht nog van dienst zijn, hetzij tot zelfverdediging of tot hulp voor anderen.

In een oogenblik was hij uit het gezicht verdwenen. Nauwelijks begreep de arme, achtergebleven vrouw waarheen hij gegaan was en wat zijn plannen waren, wjl zij niet wist, wat er in de laatste oogenblikken in het hart van haar man was omgegaan.

Daar stond zij nu alleen aan het bed van het doodzieke kind, en was in duizend angsten, daar zij niet wist, wat er in het dorp voorviel, en het best kon zijn, dat een bende soldaten straks op het eenzame huis zou komen losstormen, of dat men haar man dood thuis bracht.

Op dit oogenblik kwamen vele vrouwen en kinderen in wilde vlucht de molen voorbij en trokken op het bosch aan; de molenaarsvrouw vroeg uit het venster aan een paar vrouwen, wat er gebeurd was.

En wat zij hoorde, strekte niet om haar te bemoedigen.

Een menigte ruiters — zoo vertelden deze haar — had een aanval op het dorp gedaan, en had reeds een begin gemaakt met het opruimen der versperringen. De woede der ruiters over deze hun in den weg gelegde hinderpalen deed allen het ergste vreezen. Daarom had men de alarmklok geluid, en de vrouwen en kinderen langs een veiligen weg naar het bosch laten vluchten. Toen zij dit meegedeeld hadden, vervolgden de vluchtelingen met haast hun weg.

Niet te beschrijven is de toestand, waarin de arme vrouw zich nu bevond. Ougerustheid over het lot van haar man en van hun vrienden in het dorp, en de gedachte, wat er van haar en haar kind nu zou worden, deden haar bijna bezwijmen.

Gelukkig kende zij de Bron, waar zij hulp en troost kon zoeken en vinden. In haar angst zonk zij op de knieën neder en stortte in een vurig gebed tot God haar hart uit, en bad Hem om uitredding uit deze beproeving.

Gesterkt stond zij op en begaf zich naar de slaapstede van haar zieken lieveling. De zieke was onrustiger geworden, en de koorts scheen nog toegenomen te zijn. Soms wilde zij niet in bed blijven, en de arme vrouw moest dan al haar krachten inspannen om dit te voorkomen. Door de koorts was de kleine Anna zeer dorstig, en toen zij weer om drinken riep, bemerkte haar moeder met schrik, dat er geen druppel water meer in huis was. Zij durfde het vertrek geen oogenblik uit, want toen zij maar even buiten de kamer was geweest, had Anna reeds half het bed verlaten, en was er met moeite weer in te krijgen.

Moest zij dan haar lieveling voor haar oogen van dorst zien versmachten? Als in vertwijfeling hief zij smeekend de handen naar omhoog; er scheen voor haar geen uitkomst meer over.

Kort daarna hoorde zij echter weder stemmen op den weg. Bevend deed zij het venster open en zag een nog jonge vrouw met eenige kinderen, die niet goed schenen te weten, welken kant zij uit moesten. Hun verschijning scheen de molenaarsvrouw een wonder toe, want de andere vluchtelingen waren immers reeds lang geleden voorbijgetrokken.

„O, lieve vrouw!” riep zij uit; „help mij toch en haal een kruik water voor mij uit den bron daar beneden. Mijn ziek kind sterft voor mijn oogen van dorst en ik durf het niet te verlaten.”

„Welzeker,” antwoordde de vrouw vriendelijk; „ik zal het dadelijk voor u doen.” Nu eerst herkende de molenaarsvrouw haar schoonzuster, de vrouw van den kolenbrander, want deze was het. Nauwelijks had de eerste haar de kruik gegeven, of zij liep zoo hard zij kon naar de bron, en kwam

in een oogenblik met de gevulde kruik terug. Toen zij binnentrad, volgden de kinderen haar op den voet.

De zieke dronk met koortsachtig vuur, en legde zich toen wat rustiger op het kussen neder. De kolenbrandersvrouw, na eerst een oogenblik haar hand op het voorhoofd der kleine gelegd en haar handen in de hare genomen te hebben, nam een doek met koud water en legde dien de zieke op het hoofd.

De molenaarsvrouw zag dit met angstigen blik aan, maar de zieke liet alles gewillig toe.

„Twee mijner kinderen hebben ook die ziekte gehad,” zeide de kolenbrandersvrouw; „en zij zijn door Gods hulp beiden in het leven gebleven; als uw kleine slechts een weinig kan slapen en goed aan het zweeten komen, dan wanhoop ik volstrekt niet aan haar herstel.”

Onder dit alles had zij eigen gevaar geheel vergeten en dacht geen oogenblik meer aan vluchten. Zij kon toch haar schoonzuster, die in zoo grooten angst verkeerde over haar ziek kind, niet weer alleen laten!

Bovendien hoopte zij nog iets van haar man te vernemen. Deze was dien morgen naar de naastbijzijnde stad gegaan om daar wat kolen te verkoopen, waarvan zij de opbrengst zeer noodig hadden.

Arm als hij was, behoefde hij voor de soldaten niet bevreesd te zijn. Daarenboven was hij met alle wegen en zijpaden bekend, en kon dus spoedig genoeg een weg inslaan, waarop men hem niet volgen zou. Voor zijn gezin behoefde hij niet bezorgd te wezen, want dit was in het dorp veilig genoeg. Uur op uur was echter voorbijgegaan en nog was hij niet teruggekomen, terwijl intusschen de soldaten het dorp hadden aangevallen. Zijn vrouw had zoolang mogelijk op hem gewacht, tot het haar in het dorp te benauwd werd. Toch wenschte zij zich zoo weinig mogelijk van het dorp te verwijderen, zoolang zij niets van haar man wist.

Terwijl zij druk bezig was de doeken op het hoofd van het kind telkens te ververschen, begonnen een paar van haar eigen kinderen luide te weenen.

De vrouw beval hun stil te zijn, maar de kleinste snikte luid: „o Moeder, wij hebben zoo'n honger!”

De molenaarsvrouw schrikte. Zij had in de laatste dagen wel veel moederzorg leeren kennen, maar nog nooit had zij haar kind over honger hooren klagen.

Vragend zag zij haar schoonzuster aan, die daarop tegen haar zeide: „Mijn man zou brood uit de stad meebrengen, en daar we niets in huis hadden, kon ik ze niets geven, nu hij wegbleef.”

Dadelijk stond nu de molenaarsvrouw op en haalde alles voor den dag, wat in keuken en kelder voorhanden was. Nu werd het haar nog duidelijker, waarom de arme moeder met haar kinderen door haar aangeroepen hadden moeten worden. En in haar hart beloofde zij den Heere, in het vervolg voor de arme kinderen te zullen zorgen, wier moeder zoo liefderijk bezig was haar eenige te verplegen.

Spoedig na zijn vertrek had de molenaar het dorp, dat uit een lange straat bestond van bijna een half uur lengte, bereikt.

In het gedeelte van het dorp, waar hij het eerst aankwam, heerschte een doodsche stilte, en hij zag hier niets, waarover hij zich ongerust behoefde te maken. Maar toen hij verder het dorp inkwam, zag hij in de verte rook opstijgen. Het huisje van zijn broeder stond juist aan het einde van het dorp, en hij kende zijn broeder te goed, dan dat deze zijn eigendom zonder tegenstand zou laten vernielen en de zijnen niet tot het uiterste zou verdedigen. Hij wist er namelijk niets van, dat de vrouw en de kinderen van zijn broeder gevlucht waren, want daar hij langs een zijpad, dat korter was, naar het dorp was gegaan, had hij hen niet ontmoet.

Hoe meer hij het einde van het dorp naderde, hoe rumoeriger het werd. De vlammen sloegen aan alle zijden uit en angst greep hem aan over het lot van zijn broeder. Nog eenige schreden en hij had de kampplaats bereikt. Daar stonden de dorpelingen en de boeren, met bijlen, zeisen en dorschvlegels gewapend, waarmede zij de moordenaars en brandstichters afweerden. En het waren vreeselijke strijders, nu zij huis en hof te verdedigen hadden! Met kracht hadden zij de ruiters ontvangen en menigeen had zijn moedwil met den dood moeten bekopen. Juist was de aanvoerder der bende onder hun slagen gevallen, en daardoor de strijd zoo goed als beslist, toen de molenaar aankwam. De val van hun aanvoerder had den soldaten den moed benomen, en tandenknarsend van woede, zochten zij zich door verdere brandstichting nog te wreken.

De molenaar had zijn broeder in het gedrang niet kunnen vinden. Overal liep hij rond, maar tevergeefs, en eindelijk besloot hij naar het huisje van zijn broeder te gaan. Juist toen hij er aankwam, sloeg de vlam uit het dak. Van binnen werd geen geluid gehoord, en niets duidde aan, dat er nog iemand in huis was. Zelfs de vensterluiken waren gesloten. De molenaar hoopte, dat zijn broeder met de zijnen het gevaar bijtijds ontvlucht was, maar door een onverklaarbare ongerustheid werd hij als aan de plek gebonden, waar het huisje stond.

Daar kwam een gewonde boer voorbij.

Op zijn vraag, of deze ook iets wist van zijn broeder en diens gezin, antwoordde de boer met de weinige belangstelling van iemand, die zoeven nog een strijd op leven en dood gestreden heeft: „Waar zij heengegaan zijn, weet ik niet. Uw broeder was juist het huis ingegaan, toen de soldaten hem achteraan kwamen en het huis in brand staken. Als ze hem niet vermoord hebben, zal hij nog wel in huis zijn.”

Het bloed dreigde den molenaar in de aderen te stollen. De deur der woning stond reeds in brand, maar zonder zich

ook maar een oogenblik te bedenken, sloeg hij het raam stuk en maakte in het luik zooveel opening, als hij noodig had, om er door te komen.

Het eerste, wat hij in het oog kreeg, toen hij in de kleine, donkere kamer was gekomen, was zijn broeder, die stevig aan handen en voeten gebonden op den grond lag en den onverwachten redder aanzag als een verschijning in een droom.

Zonder een oogenblik tijd te verliezen, greep de molenaar hem bij de armen en sleepte hem door het venster op straat, daar in huis hun leven ieder oogenblik gevaar liep, en bevrijdde hem eerst van zijn banden, toen zij buiten gekomen waren.

De geredde lag daar bleek terneder, zijn oogen waren gesloten en langen tijd gaf hij geen teeken van leven. De molenaar maakte zich reeds beangst, dat hij te laat gekomen en zijn broeder van schrik en angst, en wellicht ook ten gevolge van mishandeling, gestorven was.

Maar eindelijk sloeg zijn broeder de oogen weder op.

„God zij geloofd, hij leeft!” riep de molenaar uit den diepsten grond zijns harten.

Op dit oogenblik was zelfs iedere gedachte aan vijandschap in zijn hart als uitgebluscht. Hij dacht zelfs in dit oogenblik niet aan zijn arm, ziek kind, nu hij de blijde zekerheid had, dat zijn broeder leefde.

Nu eerst ontdekte hij, dat de kleederen zijns broeders bebloed waren.

„Zijt ge gewond?” vroeg hij hem.

„Het is slechts een sabelhouw over mijn arm,” antwoordde de kolenbrander, die allengs tot zijn volle bewustzijn gekomen was. „Ik geloof niet, dat het veel te beduiden heeft.”

De molenaar onderzocht evenwel de wonde met groote bezorgdheid, en verbond haar zoo goed hij kon.

Het bloedverlies was oorzaak geweest, dat zijn broeder in zwijm was gevallen. Nu hij weer bijgekomen was, deed de gewonde met behulp van zijn broeder moeite om overeind te komen en zette zich, door dezen ondersteund, op een boomstam neder. Het was nu rondom rustig geworden, want de soldaten, nog een eind door de boeren achtergevolgd, waren reeds lang uit het gezicht verdwenen. Beiden vestigden hun oogen op het brandende huis, dat weldra niets meer dan een puinhoop was. Het scheen of met den val van het huisje ook de vijandschap tusschen de broeders voor goed verdwenen was.

Het is moeilijk te beschrijven, wat er in de ziel van den kolenbrander omging. In het kort verhaalde hij zijn broeder de gebeurtenissen van den dag.

Reeds onderweg, toen hij van de stad terugkwam, had een vreeselijke angst over het lot der zijnen hem bekropen.

Wanneer de aanval in zijn afwezigheid eens plaats gehad en de versperringen door den vijand omvergeworpen waren, wat zou er dan van zijn vrouw en kinderen geworden zijn?

Hij verweet zich, dat hij hen had kunnen verlaten. Reeds in de verte had hij een vreeselijk rumoer gehoord. Alles vergetende, maar alleen om de zijnen denkende, was hij naar zijn huisje gevlogen, waar hij eenige woestelingen bezig vond er den brand in te steken.

Door angst over vrouw en kinderen als tot razernij gebracht, had hij zich op de brandstichters geworpen, maar was spoedig door een sabelhouw van een der krijgers ontwapend. De soldaten, woedend over de slagen, die hij had uitgedeeld, hadden hem gebonden en toen in de kamer geworpen, na de boel verder in brand gestoken te hebben.

Zoo had hij daar eenigen tijd gelegen, met een verschrikkelijken dood voor oogen. Hoop op redding had hij niet. Hij dacht zich van God en mensch vergeten. Toen was zijn geheele leven als in een oogenblik hem voor de aandacht ge-

komen. Hij had gezien dat hij een slecht vader geweest was en zijn huisgezin had verwaarloosd; hij had vijandschap gevoeld jegens hem, die hem buiten zijn eigen gezin het naast aan het hart moest liggen, zijn eigen broeder; hij had de geboden Gods veronachtzaamd en overtreden; — was het dan niet billijk en rechtvaardig, dat hij, van alle bijstand verstoken, den dood vond?

Dit alles was er in zijn hart omgegaan, toen na eenige oogenblikken het venster en de luiken stuk geslagen werden en zijn broeder tot redding opdaagde.

Terwijl hij dit meedeelde, was hij van zijn zwakte, tengevolge van het vele bloedverlies, in zoover gekomen, dat hij de vraag van zijn broeder, of hij zich in staat gevoelde met hem mede te gaan, toestemmend kon beantwoorden.

Voor de eerste maal sedert vele jaren gingen de broeders nu eendrachtig en vreedzaam naast elkander voort. Het was beiden, alsof met den zoo langen tijd gevoeden, onnatuurlijken haat hen tegelijk een steen van het hart gevallen was, alsof zij nu weder vrij konden ademhalen en naar den blauwen hemel opzien. Beiden gevoelden diep hun schuld. Beiden gevoelden, dat zij tegen God en menschen overtreden en zwaar gezondigd hadden.

Toen hij den molen zag, dien hij in zoo langen tijd niet gezien had, stond de kolenbrander even stil. Een oogenblik herleefden de schaduwen van vervlogen jaren in zijn ziel, maar ook één oogenblik slechts, bij het terugzien der ouderlijke woning.

Intusschen begon de angst voor de zijnen hem opnieuw te kwellen, en ook de molenaar dacht aan zijn eenig kind, dat hij misschien niet levend weer terug zou zien.

Vol vreeze trad de molenaar met zijn broeder de woning en daarna de kamer binnen.

Maar wie beschrijft beider verrassing! Daar zaten rondom de tafel, een erfstuk hunner ouders, de kinderen van den ko-

lenbrauder met vergenoegde gezichten aan den maaltijd, die de molenaarsvrouw voor hen had opgedischt!

Toen deze de deur hoorde opengaan en haar man en schoonbroeder daar levend en ongedeerd voor zich zag staan, vouwde zij dankbaar de handen; maar tevens een wenk gevende, dat zij zeer stil moesten zijn, bracht zij hen bij de legerstede van haar kind. Daar lag de kleine Anna in een diepen slaap. Zij had nog wel een blosje op de wangen, maar veel natuurlijker dan de laatste dagen, en haar rustige ademhaling bewees, dat de koorts geweken was.

Naast het bed zat de vrouw van den kolenbrander. Vreugdetranen vloeiden uit haar oogen, toen zij haar man zag, dien zij het kon aanzien, dat hij in levensgevaar verkeerd had.

Laat in den avond kwam eindelijk ook de molenaarsjongen terug. De dokter was volstrekt niet te bewegen geweest om mede te gaan. Wel had hij nog een drankje meegegeven, maar het fleschje had de jongen onderweg gebroken, toen hij zich voor de keizerlijken eenige uren in het bosch had moeten verbergen. Er was echter geen drankje meer noodig, want toen Anna ontwaakte, was zij nog wel zeer zwak, maar de ziekte was blijkbaar geweken.

Van den angst, dien hij had uitgestaan, toen hij de keizerlijke ruiters ontmoet had, terwijl deze naar Beijerbronn trokken, wist de molenaarsjongen veel te verhalen, al gevoelde ieder, dat zijn vrees hem het gevaar grooter had doen schijnen, dan het werkelijk geweest was.

Met Johau, den trouwen knecht, was het ongelukkiger afgeloopen, daar deze met de Beijerbronnens aan den strijd deelgenomen had en daarbij omgekomen was.

De molenaar liet spoedig weder een huisje voor zijn broeder bouwen, doch niet op de oude plaats in het dorp, maar naast den molen. Zijn broeder was in plaats van Johan bij hem in dienst gekomen en had nu een goed bestaan. Boveudien werd hij in veel door den molenaar en zijn vrouw geholpen en hem de

zorg voor zijn huisgezin verlicht, terwijl de oudste zoon van den gewezen kolenbrander als jongen op den molen kwam, in plaats van den vorigen, die zijn leertijd volbracht had.

De molenaarsvrouw was van harte verblijd, dat zij op den eenzamen molen een vrouwelijke gezellin had, die niet aléén door den band der bloedverwantschap hartelijk aan haar verbonden was, maar met wie zij zich ook één gevoelde in het belijden van hun Heere en Heiland, Die hen met Zijn bloed gekocht had.

De kleine Anna was zeer in haar schik, dat zij niet meer alleen naar de weide behoefde te gaan. Steeds hielden een paar neefjes of nichtjes haar voortaan gezelschap.

Zondags gingen beide gezinnen te zamen op naar het bedehuis en het was aandoenlijk, zooveel liefde groot en klein elkander zochten te bewijzen. Ook hier werd gezien, dat alleen de liefde in staat is om het booze te overwinnen.

HET GEBED VAN DEN VLOEKER.

Dr. Kilpin, een Engelsch predikant, kwam op zekeren avond laat voorbij een herberg, juist toen eenige beschonken personen er uit kwamen.

Een hunner vloekte vreeselijk; maar hoewel de predikant moeite had om zich in te houden, zweeg hij en liet het troepje stil voorbijgaan.

Den volgenden morgen echter wachtte hij den vloeker op eenige passen afstand van zijn werkplaats op en zeide tot hem:

„Goeden morgen, vriend! Ik heb hier al een oogenblik op u gewacht om u iets te vragen.”

„Mij?” vroeg de man verwonderd; „gij vergist u zeker,

mijnheer, want voor zoover ik mij herinneren kan, heb ik u nooit gezien."

"Ik u wel," antwoordde de predikant. "Toen ik u gisterenavond tegen kwam, hoorde ik u bidden, en nu was ik verlangend om te weten, of God uw gebed van gisterenavond reeds verhoord heeft. Het was een schrikkelijk gebed, dat ik u gisteren hoorde uitspreken."

"Maar wat bedoelt ge toch, mijnheer? Ik heb volstrekt niet gebeden, ik begrijp u niet."

"Wel," antwoordde de predikant, "gij hebt God gevraagd u te verdoemen, en al de uwen, . . . en uw kameraden hebt ge naar de hel gewenscht. O, arme man, als God u eens verhoord had, dan zoudt gij nu reeds voor eeuwig verloren, voor eeuwig rampzalig geweest zijn!"

Vol ontzetting staarde de man den predikant aan. Deze ging voort met hem te wijzen op het verschrikkelijke van zijn toestand voor de eeuwigheid. En de Heere zegende de woorden van den prediker; als een arm, doemwaardig zondaar nam de vloeker zijn toevlucht tot den Heere, Die Zich niet van hem tevergeefs liet zoeken, maar Zijn genade aan hem verheerlijkte.

